

Ш О Д У Н А В К А

№ 2.

Београдъ 10. Януара.

1847.

ИЗВЕСТІЕ

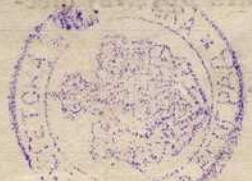
ДРУЖТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

Прочитано у главномъ засѣданію 29. Децембра 1846. год.

Будући е у главномъ засѣданію, кое е Дружтво Србске Словесности у почетку ове године држало, новимъ Устроениемъ овога Дружтва редовными засѣданіями одсудно рѣшаванъ, што су пређе само главна имала, уступљиво; а сатимъ свако предварително опредѣляванъ посла за долазећа редовна засѣданія сувишнымъ учинило се: то е Дружтво ово у поменутой своіой главной скупштини единый овай поглавитый задатакъ за свое прво дѣланъ поставило, да се опредѣленія Устава, коя су у той скупштини одобрена, у редъ доведу и одма законодательной власти на потврѣнъ поднесу; како бы се по томе издѣйствовати могло, да се онима Г. Г. Членовима овога Дружтва, кои се у ц. к. Аустрійскимъ државама налазе, сходно Устроению овога Дружтва, кнѣжески саобраштваванъ дозволи. Сходно дакле овоме заключенію Дружтво прочитавши у првомъ своемъ овогодишнемъ редовномъ засѣданію новоуређеный Уставъ, одма е по томе истый съ молбомъ Высочайшему Попечительству Просвѣщенія поднело, да га оно законодательной власти на одобрѣнъ и потврѣнъ представи. Но будући да далъ дѣйствованъ Дружтва съ намереномъ изменомъ Устава никако се зауставити морало ніе; а новимъ Устроениемъ іоште е већій кругъ дѣятельности редовными засѣданіями опредѣльнъ: то се одма у другомъ редовномъ засѣданію о изданію Гласника Дружтвеногъ саветовати започело; и Секретару Дружтва, као Учреднику Гласника, препоручено е, да програмъ сачини и прво долазећемъ редовномъ засѣданію на разсмотрѣнъ

предложи. Почемъ е дакле заключеніе ово у дѣло приведено, и почемъ е већа часть членова по кои предметъ за израженъ избрала, Секретаръ е и некими на страни налазећима се членовима, а и другимъ родолюбцима писао, и нѣи на садѣйствованъ умолио. Међутимъ прежда е Дружтво изъ свега срца жељило и о томе свойски настояло, да се предмети за Гласникъ до конца прошлога мѣсеца Юнія прикупе, и тако одма у печатню предаду, ово се опетъ никоимъ начиномъ учинити ніе могло. Сръ како овдешњи и на страни наодећи се членови, тако и други умољни родолюбци, као люди, кои су званичнимъ дужностима довольно обременѣни, а можда и другимъ личными околностима више препећени него ли подпомогнути, или су мало или нимало до опредѣльнаго рока обштой Дружтва овога жељни одговорити могли. Но поредъ свега тога као што е редко кадъ невреме што добро и полезно учинити, тако е и Дружтво држећи се овога основоположенія потрудило се, да свою намеру, ако и мало доцнѣ, у дѣло произведе. И тако е готово единымъ настояванъмъ овдашњи редовны членова учинѣно, да е довольно за едну свезицу Гласника количество предмета сабрано, кои су по предварителномъ прегледу и одобреню редовны засѣданія по програму уређени, и већъ у печатню предани, да ће тако скорымъ временомъ прва ова часть Гласника светъ увидити моћи. Она сдржава у себи осимъ известія о станію Дружтва 19 предмета, одъ кои се 8 односе на теоретическо изображаванъ езыка, 6 на практическо, 2 на повестницу Србску, 2 на древности Србске, 1 на државоописаніе Србско.

Но поредъ прикупляя и прегледаня прикупљены предмета за Гласникъ Дружтво е у своимъ редовными засѣданіями прегледало „Србско-немачко-латинскій Речникъ“ и преводъ изъ

Цицероновогъ дѣла „О Дужностима“, дѣла, кои е поновий Профессоръ Карловачкій Григоріе Лазићъ израдїо, и коя су Дружтву овоме на изданіе поднета была. Дружтво е прегледавши речена дѣла за прво како по вредности нѣговой, тако и по своме новчаномъ могућству накнаду опредѣлило, а и за друго опредѣлити готово было. Но будући се удовици покойниковой опредѣљна и намышљна накнада вредности дѣла нѣвогъ покойногъ мужа несарамерна учинила: то е она поменута дѣла патрагъ поискала. — Къ томе прегледано е дѣлце едно, кое е редовный Членъ Дружтва Г. Архимандритъ Гаврило Поповићъ подъ именовъ „Забаве за дещу“ превео и Дружтву овоме на разсмотрѣнїе поднео быо. О дѣлцу овоме, премда е оно како у смотренїю избора тако и врло разговетногъ начина предлаганя за сасвимъ цѣли сходно наћено ко нравственомъ изображеню и облагороженю деще: ничимъ манъ збогъ недоволеногъ числа Членова у томе засѣданїю десивши се, конечно заключенїе о нѣму нїе се могло учинити; чега ради ће се овоме засѣданїю на опредѣлительно рѣшенїе предложити.

Осимъ овы послова Дружтво е прошлога пролећа са Г. Николомъ Стояновићемъ, Новосаћаниномъ, кои се одъ више времена са ботанизиранѣмъ и истраживанѣмъ Србски наименованя ботанически занима, у договаранѣ упуштало се, позываюћи поменутога Господина найпре, да бы свой доякошній посао по узайномъ согласїю о накнади Дружтву на изданїе уступїо, а после и да бы о трошку Дружтва у Србію дошавши прошлога лета за Дружтво ботанизирао. Но ни у овоме предузећу ништа се успѣти нїе могло, будући е Г. Стояновићъ у смотренїю првога одговорїо, да свое дѣло као несавршено засада уступити неможе, а у смотренїю другога, да нїе радъ прелазкомъ у Србію свой започетый посао прекидати. —

Што се пакъ економїе Дружтва овога, за време садъ свршуюће се године, таче, то у овомъ погледу слѣдуюће заслужуе наведено быти.

Почестный Членъ овога Дружтва Г. Стефанъ Стефановићъ, Вице-Предсѣдатель Совѣта земальскогъ, изволю е поклонити овоме Дружтву шесть комада гвоздены врѣова одъ древны стрела, кое е оны, приликомъ свога ланьскогъ путованя по Србіи, набавїо.

Г. Исакъ Нићифоровъ, родомъ Србинъ изъ Турїе у Бачкой, а житель и трговаць Петроградскій, усрдствовао е поклонити Дружтву шес-

найсть комада спомены новаца, одъ коя су три сребрна, четири мѣдна, а деветъ калайны; къ томе петъ комада разны сребрны новаца новїегъ времена, и шесдесеть комада кое древны, кое новїа новаца мѣдны.

Къ овима поклонима придодать е и еданъ новїи споменый новаць Французскій мѣдный, кои е Госноя едда подарити усрдствовала, и потомъ су све ове знаменитости у народный Музеумъ на сачуванѣ предате.

Саобштаваюћїй Членъ Г. Вукъ Стеф. Караѣићъ послао е Дружтву овоме на даръ свою найновїю књижницу подъ именовъ „Вука Стеф. Караѣића и Саве Текелїе писма о Србскомъ правопису, са особитимъ додатцима о Србскомъ езыку,“ — а исто тако поклонїо е Дружтву овоме саобштаваюћїй Членъ Г. Людевитъ Штуръ два своя новїозашавша дѣла, одъ кои е едно Грамматика нарѣчїя Словенскога, а друго дѣйствие о потреби, да се Словацїи у литературы собственымъ служе нарѣчїемъ.

Почестни Членови овога Дружтва, Преосвещена Господа Епископи, Сава Николаевићъ, Шабачкїй, и Доситей Новаковаићъ, Тимочкїй, усрдствовали су у име таксе за диплому на почетно членство, првый четири дуката цесарска, а другїй шездесеть гроша чаршїйски Дружтву подарити.

Исто тако редовни Членови Г. Г. А. Е. М. Протосићель Герасимъ Стойковићъ, Илія Захарїевићъ, Лука Павловићъ и Яковъ Димитїићъ положили су таксе за диплому на редовно членство овога Дружтва, сваки са еднымъ дукатомъ цесарскимъ.

У почетку ове године разаслато е преко три иляде комада књижница подъ именовъ „Разговори за образованѣ срца и душе,“ и велика е часть досадъ распродата.

Найпосле за ово време исплатило е Дружтво еданъ рачунъ Правительствене Књигопечатнї, кои е износїо четрдесеть и четири фонтинта сребра.

О ЕЗЫКУ СЛАВЯНСКОМЪ. *)

(Продуженїе.)

Што се таче првога предмета, нужно е найпре сазнати, на коелу степену свога течал

*) Г. писатель изразїо е желю, да се овай членъ печата поспе онако, како га е оны написао, безъ сваки промѣна у слогу. У колико е дакле овде одступлїно одъ обичнога нашего начина писаня, то се нѣму приписати има, и оны одговара.

стои у наше време языкъ славянскій? Рѣшеніе то-
га питання лако е: свако увидити може, да е
славянскій языкъ до крайне мѣре своего раздро-
блѣня допро, и то не само у смыслу чисто эзи-
кословному, него и у одношеніи нѣговому на
писмена и правопись; кое две струке при эзи-
консторичному изпытываню не могу се кодъ насъ
имоиѣи. Раздоръ najveћii е у нарѣчїама, ерѣ не
само свака државица, но гдѣгодъ и поедне ва-
роши, па често и два села, само едномъ рѣ-
комъ, или еднимъ брѣжулькомъ раздѣлѣна, дру-
гачіе говоре; раздоръ е najveћii у правопису,
ерѣ пре мало времена колико е было нарѣчїа,
было е толико готово и правописа; раздоръ е
najveћii у писменству, ерѣ ово е трѣяко: гла-
голитичко, кирилско, и латинско; а нїе дуго ка-
ко се и нѣмачко употребљавало. Већега раз-
дроблѣна нїе могуће да буде; ово е свою мѣру
изпунило. Ёзыкъ е дошо на то раздроблѣнїе са-
свимъ природномъ стазомъ, а по сили оны при-
родны и друштвены узрока, кои су у прошло-
сти дѣйствовали на славянску обштиную; (*) по
сада неможе се већъ природномъ стазомъ на-
трагъ, са раздроблѣна на единство, вратити; не-
го то стазомъ књижевномъ, а по сили оны
природны и друштвены узрока, кои су већъ по-
чели, и кои ће у будуће најсилнїе дѣйствовати
на умность, на књижевность славянску.

То е природный течай ствари: у природи
све се мѣня, све се дробї: едно исто раздроблѣ-
но тѣло неможе опетъ читаво да постане само
по себи, ако га една животворећа сила не са-
стави. Што е у природи, то е и у обштинству:
закопи су ту едни: животворећа сила, коя ће
нашъ разставлѣный эзыкъ саставити, едина е
књижевность. Безъ ове оны се не бы нивада
при никакимъ догађанма на единство вратио: то
неможе бити яснїе.

Будући дакле да се сада мы находимо на
множиную малы кругова, на множиную поднарѣчїа
раздѣлѣни, то по реду поставлѣне системе, има-
мо изъ ти многочислены кругова малы у неко-
лико малочислены кругова већи уѣи; то есть,
премногo поднарѣчїа, коя се говоре, стоїати у
неколико главны нарѣчїа, коя ће е писати.

Почемъ смо упознали, на коему степену
эзиконсторичному стовмо, треба намъ изпыта-
ти, да ли мы дѣйствително къ вишему степену
примичемо се, да ли мы тежимо, да изъ многи
нарѣчїа само неколико главны саставимо. Ако

*) Я само означавамъ нїеходїице стварь; нека овдѣ чита-
тель не тражи одъ мене изяснѣнїа, доказательства: ерѣ то
было бы предметъ еднoгo читавогo дѣла, а неможе бити
еднoгo чланка. Али ако оны лучошъ исторично-критич-
номъ промотри у прошлостъ, мoгъ ће рѣчи бити яснѣ.

то буде доказано, то система свеславянскога
књижевнога эзика почела се већъ обїетинява-
ти, почела е свой првый задатакъ у дѣло при-
водити; а када се едномъ кренула, оставити се
не може; мора, ако и крозъ многе вѣкове, свой
течай довршити. Изминлѣнїе, санїрїа нїе.

(Продуженїе слѣдуе)

КНЯЖЕСТВО СРБІА.

(Продуженїе.)

Срби живе у 1170 обштина, 34 вароши, 2018
села, 193 засеока и 126,789 кућа. Найглавнїе су
вароши: Београдъ, Пожареваць, Смедерево,
Ягодина, Шабаць, Неготинъ, и Параћинъ.

Турци у Србїи живе у слѣдующимъ мѣсти-
ма, као: у Београду, Адавали, Кладову, Ужци,
Смедереву, Шабцу, Соколу, Козли или Калка-
ну, Петрду, Бучїи, Пећи, Постиню Долиѣмъ,
Постиню Горїѣмъ, Алуги, Зворнику Маломъ и
Сакару. У овимъ мѣстима имаю оны 2649 ку-
ћа, несапећи у ове зграде царске, особито оне,
кое се по тврдиняма налазе.

Евреи живе постоянно само у Београду,
премъ да ѣи и по осталимъ мѣстима има, ал' вр-
ло мало съ постояннымъ пребыванїемъ.

То се исто и о странима казати може.

Цигани немаю постоянного пребываня, него
скитаю се по землїи, долазе изъ страны земалїа
у Србїю, као што се после опетъ враћаю и од-
лазе изванъ границе.

Занати, кои се у Србїи раде, есу: терзїй-
скїй, абацїйскїй, папуцїйскїй, опанчарскїй, сара-
чкїй, коларскїй, бачварскїй, тишлѣрскїй, куонцїй-
скїй, дунѣрскїй, ћерамцїйскїй, табачкїй, сапу-
цїйскїй, мутавцїйскїй, кантарцїйскїй, туфекцїй-
скїй, калайцїйскїй, ћурчїйскїй, умарскїй, тене-
ћецїйскїй, грїчарскїй, ковачкїй, фишекцїйскїй,
гайтанцїйскїй. Занате ове раде домородци; а
има заната, кое странни поданици раде. По се-
лима жене праве сукно, коимъ се одѣваю оба
пола; платно се много израђуе одъ жена. У
оной землїи фабрика за стакла подїгнута е
кодъ Ягодїне. Пециво поташе чпїи се у врав-
вима преко Мораве.

(Продуженїе слѣдуе.)

ОГАНЬ, ВОДА И ЧЕСТНОСТЬ.

Огань, вода и честность спрїятельнїе се
и здружише у неко време. Огань неможе ни-
када стаяти на едномъ мѣсту, а тако и вода
свагда се миче, дакле ио природи своїої склон-

ни су обов на непрестано движеніе, те приволише и честность съ њима у друштву путовати. Но пре него што се упутише сви трое, рекну, да бы нужно было, да еданъ другоме какавъ знакъ даде, по коме бы се лако наћи могли, ако бы се кадъ еданъ одъ другога удалили или кудъ съ пута зашли. Огань рече: „Ако бы ми се кадъ догодило, да се я одъ васъ разлучимъ, добро уприте очи онамо, гдѣ угледате димъ; ово є мой знакъ, и ту ћете ме за цѣло наћи“. „А мене,“

рече вода, „ако ме небысте више видели, не-тражите онуда, гдѣ усмотрите сухоју или разпукнуту земљу, него гдѣ вамъ у очи падну врбе, јохе, трске, шеваръ, или превисока и зелена трава; отидите тамо и потражите ме; и ту ћу я быти.“ „Што се мене тиче,“ рече честность, „добро отворите очи и загледайте се у ме, и крѣпко ме држите, ербо ако ме зла срећа скрене съ пута, тако да се едномъ изгубимъ и одъ васъ удалимъ, никада ме више нећете наћи.“

У Вальву.

А. И. Бановић.

С М Ћ С И Ц Е.

ЛИТЕРАТУРА.

Французско - Србскій Рѣчникъ. У Београду Кни-жества Србскогъ Книгопечатниотъ. — На 16-ни, стр. 1484. (Списао Димитрій Исайловић.)

У смотренію французкога и ерскога языка овај є рѣчникъ добаръ. Мы смо се тому и надали; ерѣ нашъ г. Исанловић еданъ є одъ најстаріи сада живећи ерскии списателя, и ерскій языкъ савршено посвоява. Тимъ се више радуемо иѣговомъ дѣлу, што онъ, пишући га, ніє се ограничио ни на какавъ ерскій поединий провинциализамъ, него као човекъ бистрога духа и разумѣваюћи садашнѣ потребе и тежнѣ народа, обуео є сва нарѣчја наша, здравомъ критикомъ избрао є изъ њи оне рѣчи, коє су најправилнѣ и краснѣ, а тимъ много принео къ стоплѣню толн нужному, толн жельному наши нарѣчја.

Овај рѣчникъ бытѣ одъ велике помоћи младежи нашей при ученю французкога языка, кон све више любителя кодъ насъ добыва. Мы се тому тежню радуемо, ерѣ французка книжевность, гледајући на околности, на духъ, на тежню, на државно положенѣ наше, полезнѣ и сходнѣ єе на публику нашу дѣйствовати, него икаква друга странна.

Другій дѣлъ, т. е. „Нѣмачко-Србскій Рѣчникъ,“ веѣ є у печатнѣ; на „Латинско-Србекомъ“ сада списатель ради; а за овимъ мысли израдити јоштѣ „Србско-Французко-Латинско-Нѣмачкѣ;“ мы пакъ свесрдно молимо Бога, да му продужи дугодневный животъ, ако не на далѣ, а оно дотле баремъ, докѣ ово свое предпріятіє сасвимъ недоврши.

Овимъ дѣломъ преплезнымъ, коє г. Исанловић дає Србству в свему Югославянству, подиже онъ себи monumentum aere perennius, regaliq̄ue situ rugamidum altius, и оставля свое име на сладкѣи споменъ и призвателность потомству. Дай намъ Боже много њму равны!!

КРИТИКА.

Одговоръ Г. С.*) Опетѣ в нашъ маленькастога духа пѣвчићъ протрубіо, пузи као црвакъ по праху.

*) Види Ср. Н. Ластъ, ч. 41. пр. г.

Усудіо се безъ нужде загризати и натуцати, као да онъ мене познає и ставля ме: да я часть изъ Далмаціє, а часть изъ Арбаніє коекаква дописивани у Новине, незнамъ коє, ставлямъ. Я незнамъ, кадъ самъ у новине што, до тога пута, пакъ и оно мимогредно писао? — Кадъ є онъ тако дубокомыслеѣъ и пуњъ бабски врачаня, зашто ніє самъ именовао, кадъ ме познає; и то є управъ sofisma, знати, а незнати употребити, — я што знамъ, никогъ више непытаѣъ. Могу сви почитани читаоци лѣпо увиѣети, какву безобразность пѣвчићъ изъ наше краине у явный листъ печата и такове недотупавности предъ очи нашегъ народа ставля, тако, да се свакиј листа гнушава. Критика ово ніє, него безумниште простого хаоса. Што ме пакъ позыва, да му по реду изкажемъ: што валя, што ли не валя? я му толико по старинскомъ обичаю одговарамъ: да му све невреди ни потуру, пакъ ако ѣе му се све златнимъ словима штампати. За пѣвчати, хоѣе се другій органъ.*) Онъ мысли, да све, што се штампа, да є веѣ савршено; пакъ тако и свое пѣсмице цѣни. Поради таковы кокорушица свагда єе намъ литература рамати — тежко нама, ако подобный Геній замѣне: Хорация, Виргилия и друге, онда, збогомъ оstay просвѣто! — Ма се опетѣ ништа неплашимъ. — Узео намъ є набравати своя слава классическа сачивѣнія, као да є звѣзда у ерској литератури и као да опомене публику: внимателно да чита иѣгове бѣдне и опетѣ велимъ бѣдне пѣсмице. Изражава се: одкудъ га познаемъ? по недостатку душевныи сила. — Кадъ є крозь ноѣну годину забраздіо као барна у плоть; зашто чини, да му се люди смію? — А што вели за сатирическое маскирано лице; то, да онъ ніє, небы ни другоме пришивао; но вальда є такову маску на огледалу не само сатирическую, но и вампирскую угледао, пакъ уплашенъ као аветиня изскочио на гледалиште смѣха. Хоѣе и пѣсмица, да ніє празна главица. Свѣтуйте се, са Виргилиємъ, пакъ прикупѣте што у главу! **)

Е. К.

*) Non satis est pulchra esse poemata, dulcia suntu; Et quocumque volent animum auditoris agunt.
Horatius.

**) Numeros memini, si verba tenerem.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду.